

ทฤษฎี แนวความคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกลุ่มศาสนาแต่ละกลุ่ม เรื่องของความยึดมั่นผูกพันต่อกลุ่มสำคัญมาก ทั้งแก่กลุ่มพยายามที่จะแสดง ระเบียบทางสังคมอุดมคติภายในสังคมใหญ่ กลุ่มจะทองแข่งกับสังคมภายนอกเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มมีความผูกพันต่อกลุ่ม กลุ่มจะทองแน่ใจถึงความผูกพันของสมาชิกที่มีต่อกลุ่ม แม้ว่าจะมีการแข่งขันจากภายนอกที่ไม่ทองการการเสียสละของสมาชิก กลุ่มจะทองชกแย้งกับกระบวนการชกเถลาทางสังคมก่อน ๆ ของสมาชิก เพื่อที่จะเชือฟังทองความเชือใหม่ กลุ่มจะทองทำให้ความชกแย้งภายในสงบเพื่อที่จะแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทองโลล ปัญหาเหล่านี้มีความยึดมั่นผูกพันที่สมบูรณ์แบบเป็นศูนย์กลาง เพราะวากกลุ่มมักแยกตัวออกจากกฎระเบียบที่ทั้งชันก่อน ความจำเป็นที่จะเนมความภักดีและการอุทิศตนของสมาชิกมากกว่ากลุ่มที่มีสนับสนุนสังคมและให้สมาชิกมีอิสระที่จะรวมกับระบบใหญ่ และมีความจำเป็นที่จะทองมีการคิกทองกันที่แข็งแรงและมีชือผูกพันชกกันและกัน ชิวทกลุ่มชันกับการหมุนเวียนพลังงานอย่างทองเนื่อง และการสนับสนุนจากสมาชิกบนความสัมพันธ์กัน ที่ลึกซึ้งของวากเขาและความใกล้ชิดที่ทองเนื่องกัน

Kanter (1972 : 35) กลาววาก ในการใช้ชิวทวกันเป็นกลุ่ม สมาชิกยอมคากหวังที่จะให้กลุ่มทองสนับสนุนทองเองทั้งทางคานพฤติกรรมและความรู้สึก ทั้งสองคานนี้ยอมประสาณและเสริมชกกันและกัน และความสัมพันธ์ทั้งสองคานที่สมาชิกให้แก่กลุ่มและรับจากกลุ่มนั้น เป็นแกนในการสร้างควมยึดมั่นผูกพันต่อกลุ่ม

สมาชิกจะมีความยึดมั่นผูกพันหรือมีความสัมพันธ์กับกลุ่ม ก็ทองเมื่อเขาได้ลงทุนอย่างเต็มคัวกับกลุ่ม ดังนั้น เพื่อที่สมาชิกจะค่างรักษาความเป็นอยู่ของเขาในกลุ่มไว้ได้ เขาจะทองมีพฤติกรรมที่สอดคล้องและสนับสนุนการจกัระเบียบทางสังคมของกลุ่ม สมาชิกที่มีความยึดมั่นผูกพันกับกลุ่ม จะมีความรู้สึกวากกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งชองตัวเขา และเขาเป็นส่วนหนึ่งชองกลุ่ม ดังนั้น โดยคานการเกิดควมยึดมั่นผูกพัน สมาชิกและกลุ่มจะเกี่ยวพันกันอย่างเนมเนน

ในเรื่องความยึดมั่นผูกพันนั้น มีการพิจารณาถึงการประสาณระหวากการมีอยู่ชองกลุ่ม ทำแทนและความพึงพอใจของสมาชิก ถามองคูลในแง่หนึ่งแล้ว ระบาสังคมทองจกัระเบียบเพื่อสนองความทองการ

แก่สมาชิกอย่างเป็นระบบ ส่วนในอีกแง่หนึ่ง สมาชิกก็ต้องการทำให้สอดคล้อง เหมาะสมและฉลาดทอ
 สถานการณ์ต่าง ๆ ในกลุ่มทั้งในแง่บวกและแง่ลบ กลุ่มหรือระบบสร้างความต้องการต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิก
 มีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับกลุ่ม และการควบคุมให้สมาชิกอยู่ในกลุ่มก็พิจารณาว่าสมาชิกจะลงทุนมากหรื
 น้อย จะอยู่หรือจะออกไป ขนาดของความรู้สึกที่อยากอยู่ในกลุ่ม และการเชื่อฟัง หรือการไม่ยอมรับ
 กฎระเบียบของกลุ่ม

ดังนั้น Kanter นิยาม ความยึดมั่นผูกพันว่า เป็นความปรารถนาของสมาชิกที่จะทำสิ่งที่
 จะช่วยดำรงรักษากลุ่มไว้ เพราะว่ากลุ่มได้ให้สิ่งที่เขาต้องการ ความยึดมั่นผูกพันเชื่อมโยงความสนใจของ
 ตัวเขาเองกับความต้องการทางสังคม สมาชิกจะยึดมั่นผูกพันต่อกันในระบอบที่เขารับรู้เกี่ยวกับกลุ่ม นั่นคือ
 เขาจะยึดมั่นผูกพันในระบอบที่เขารู้สึกว่า ไม่มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการของกลุ่มกับความต้องการ
 ของเขา เขาจะยึดมั่นผูกพันเท่าที่ความต้องการของเขาเมื่อสมาชิกมีความยึดมั่นผูกพัน สิ่งที่เขาต้อง
 การทำยอมเหมือนกับสิ่งที่เขาทำแล้ว เพราะฉะนั้น ความยึดมั่นผูกพันมิใช่เป็นเพียงแค่ส่วนสำคัญสำหรับการ
 อนุรักษ์ของชุมชนเท่านั้น แต่เป็นส่วนที่จำเป็นสำหรับการอนุรักษ์ของชุมชนด้วย

มีผู้ให้คำนิยามของความยึดมั่นผูกพันที่คล้ายคลึงกับ Kanter ไว้ดังนี้

Becker (1960 : 35-36) กล่าวว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความยึดมั่นผูกพัน ก็เพราะ
 เขาได้สร้าง side-bet ต่อสิ่งนั้น ๆ (side-bet ในความหมายของ Becker ก็คือ
 การลงทุนนั่นเอง) เพราะฉะนั้น ถ้าเขาไม่มีความยึดมั่นผูกพันต่อสิ่งนั้น ก็จะทำให้เขาสูญเสียมากกว่าที่เขา
 จะมีความยึดมั่นผูกพันต่อสิ่งนั้น

Buchanan (1974 : 533) ให้ความหมายของความยึดมั่นผูกพันว่า สมาชิกมีความ
 คาดหวังที่จะใช้ความพยายามในระดับสูงเพื่อประโยชน์ขององค์การ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะ
 อาศัยอยู่กับองค์การ มีระดับของการเป็นเจ้าของหรือความภักดีต่อองค์การ มีการยอมรับเป้าหมายหลัก
 และค่านิยมขององค์การ และมีการประเมินองค์การในทางบวก

Herbert (1976 : 416-417) กล่าวถึง ความยึดมั่นผูกพันว่า เป็นการประสาน
 พฤติกรรมของสมาชิกกับเป้าหมายขององค์การที่กำหนดกิจกรรม และพฤติกรรมไว้ในการเสนอแนวทางและ

การเข้ามีส่วนร่วม การที่สมาชิกแสดงเห็นว่าเห็นด้วยกับจุดหมายปลายทางขององค์การและตั้งปณิธานที่จะยอมรับจุดหมายนั้น เขายังได้รับแรงจูงใจให้ไขพลังที่มีอยู่เพื่อสนองวัตถุประสงค์ของจุดหมายนั้น สมาชิกผู้นั้นปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์การอย่างแท้จริงจะแสดงตนเขาเป็นพวกอย่างแนบแน่น แม้จะคงเสียสละประโยชน์ส่วนตัวบางอย่างก็ตาม

Steers (1977 : 46) ให้ความหมายของความยึดมั่นผูกพันในองค์การว่า เป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของการมีกิจกรรมที่เหมือนกันของ สมาชิก ในการมีส่วนร่วม กับกิจกรรมขององค์การ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าสมาชิกมี

1. ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ
2. ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์การ
3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาสมาชิกภาพในองค์การ

Gerlach และ Hine (1970) กล่าวว่า ทุกกลุ่มสังคมจำเป็นจะต้องได้รับความยึดมั่นผูกพันบางส่วนจากสมาชิก เพื่อจะดำรงรักษาและบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า นักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ความหมายของความยึดมั่นผูกพันที่สอดคล้องและเสริมกัน ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเลือกใช้แนวความคิดของความยึดมั่นผูกพันที่นิยามโดย Kanter ซึ่งประยุกต์ใช้กับขบวนการทางศาสนาโดยเฉพาะ (Robert, 1984 : 139) และมีผู้อ้างถึงผลงานวิจัยของ Kanter ที่ใช้ในการศึกษาความยึดมั่นผูกพันว่าเป็นรูปแบบที่มีผู้นิยมนำไปใช้มากที่สุด (Nelson, 1984 : 316)

ในการกำหนดความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับระบบที่ทำให้เกิดพันธะของความยึดมั่นผูกพัน Kanter แบ่งระบบสังคมเป็น 3 แง่มุมที่จะประสานความยึดมั่นผูกพันดังต่อไปนี้

1. การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของสมาชิก (retention of members) คือ ความคาดหวังของบุคคลที่จะอยู่ในระบบเพื่อดำเนินการคำจูนกลุ่มและแสดงบทบาทของเขา
2. ความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม (group cohesiveness) คือ ความสามารถที่บุคคลจะมีความสมัครสมานสามัคคีกัน เพื่อพัฒนาความใกล้ชิดซึ่งกันและกันและมีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น

เพื่อลดสถานการณ์คุกคามที่มีต่อการมีอยู่ของกลุ่ม

3. การควบคุมทางสังคม (social control) คือ ความเต็มใจของบุคคลที่จะเชื่อฟังความต้องการของระบบ เพื่อลดความตอความนิยมและความเชื่อของกลุ่มและทำตามข้อบังคับของกลุ่มอย่างจริงจัง

บุคคลอาจยึดถืออย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 อย่างก็ได้ แยกถือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

รูปแบบแรก คือ ไม่ผูกพันต่อการควบคุมของกลุ่ม แต่ไม่ปรารถนาที่จะออกจากบรรทัดฐานและค่านิยมที่มีอยู่ในนโยบายของระบบ เช่น เด็กอาจจะปฏิเสธการควบคุมของพ่อแม่ แต่ไม่หวังที่จะถอดถอนตัวจากระบบครอบครัว เขาอาจจะล้มล้างคุณค่าของระบบ แต่ยังคงมีความผูกพันและต้องการที่จะคงอยู่ภายในระบบ

รูปแบบที่สอง คือ บุคคลอาจมีความประหมัดใจต่อกลุ่มภายในระบบสังคม แต่ไม่ผูกพันที่จะมีส่วนร่วมในระบบต่อไปเพราะมีสถานการณ์อื่น ๆ เช่น พนักงานบริษัทอาจจะเลือกงานใหม่ที่ดีกว่า แม้ว่าเพื่อนสนิทจะยังคงทำงานอยู่ในบริษัทเดิม หรือนักโทษอาจจะสนิทสนมกับเพื่อนนักโทษด้วยกันและแม่แก่ผู้คุม แต่ก็ปรารถนาที่จะได้ออกจากคุกก่อนที่จะพ้นกำหนดโทษ ถ้าเขามีโอกาส

อย่างไรก็ตาม ถือได้ว่าทั้ง 3 แฉ่งนั้นเป็นแกนของความยึดมั่นผูกพัน ส่วนแง่ใดจะสำคัญกว่านั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายขององค์การ เช่น องค์การธุรกิจอาจสนใจต่อการแก้ปัญหาของกิจการให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมากกว่าความยึดมั่นของสมาชิกภายในองค์การเองในบางองค์การ ความยึดมั่นผูกพันทั้ง 3 แฉ่งอาจจะสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งกันและกัน หรืออาจจะเสริมซึ่งกันและกัน เช่น สังคมในอุดมคติ (ชุมชนยูโทเปียของสหรัฐในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เช่น Shakers, Harmony, Amana ฯลฯ) เน้นความยึดมั่นผูกพันทั้ง 3 แฉ่ง

ภายในระบบหนึ่ง ยิ่งสมาชิกมีความยึดเหนี่ยวกันพวกเขาที่ยังหวังให้สมาชิกภาพมีความต่อเนื่องต่อไป และพวกเขาก็ยิ่งจะสนับสนุนค่านิยมของระบบ แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วความยึดมั่นผูกพันทั้ง 3 แฉ่งจะซ้อนกัน แต่ในการวิเคราะห์เพื่อเข้าใจรากฐานของความยึดมั่นผูกพัน เราจะแยกพิจารณาเป็นแฉ่ง ๆ ไป คือ การดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การยึดเหนี่ยว และการควบคุม

ถ้านำทฤษฎีการกระทำทางสังคม (social action theory) มาเปรียบเทียบ (Parson and Shils, 1962 : 4-6, 11) พบว่ามีปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันของสมาชิก

1. การตระหนักรู้ทางบวก (positive cognition) สามารถสนับสนุนความต่อเนื่องของระบบ (continuance)
2. ความรู้สึกทางบวก (positive cathexis) สามารถสนับสนุนความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม (group cohesion)
3. การประเมินค่าทางบวก (positive evaluation) สามารถสนับสนุนการควบคุมทางสังคม (social control)

เมื่อมีการแบ่งระบบที่เกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพัน เราจะสามารถจำแนกประเภทของความยึดมั่นผูกพันออกได้เป็น 3 ประเภท ตามระบบที่กล่าวมา

1. ความยึดมั่นผูกพันต่อความสำนึกและความสืบเนื่องของระบบ (cognitive-continuance commitment) คือ ความยึดมั่นผูกพันต่อบทบาททางสังคม เมื่อพิจารณาในเรื่องกำไรและค่าใช้จ่าย ผู้มีส่วนร่วมพบว่า ค่าใช้จ่ายของการออกจากระบบมีมากกว่าค่าใช้จ่ายของการอยู่ในระบบ กำไรที่มีอยู่ในความรู้สึกทางจิตใจยังมีกับให้สมาชิกมีส่วนร่วมต่อไป
2. ความยึดมั่นผูกพันต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม (cathetic-cohesion commitment) คือ ความยึดมั่นผูกพันต่อความสัมพันธ์กัน ต่อความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม รวมทั้งภาคการรับรู้ของบุคคล เป็นความผูกพันทางอารมณ์ต่อสมาชิกแต่ละคนและต่อชุมชนที่พวกเขาอยู่ และความพึงพอใจมีเหตุมาจากความเกี่ยวข้องกับสมาชิกทั้งหมดของกลุ่ม ถ้ากลุ่มมีความเป็นปึกแผ่นสูง ความแข็งแรงและความอึดจาวินิจฉัยคุณค่า
3. ความยึดมั่นผูกพันต่อการควบคุมหรือความยึดมั่นผูกพันต่อบรรทัดฐาน (evaluative-control commitment) จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิก เชื่อฟังอำนาจของกลุ่มและสนับสนุนค่านิยมของกลุ่ม โดยที่ความเชื่อฟังเหล่านี้จะกลายเป็นความจำเป็นทางบรรทัดฐาน บุคคลจะประเมินค่าว่า การปฏิบัติตามระบบเป็นสิ่งถูกต้อง จะโดยทางศีลธรรมหรือโดยค่านิยมส่วนตัว หรือโดยความยุติธรรมก็ตาม

ดังนั้น ถ้าสมาชิกมีความยึดมั่นผูกพันประเภทแรก เขาจะลงทุนกับกลุ่มและหาผลตอบแทนจากการเป็นสมาชิก ถ้าสมาชิกมีความยึดมั่นผูกพันประเภทที่สอง เขาก็จะมีความผูกพันทางสังคมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสูง ถ้าสมาชิกมีความยึดมั่นผูกพันประเภทที่สาม เขาก็จะมีเป้าหมาย มีทิศทางและความหมาย เขาจะรู้สึกว่า การกระทำของเขาก่อให้เกิดความนิยมที่จำเป็น

กระบวนการสร้างความยึดมั่นผูกพัน

กลุ่มมีวิถีทางจำนวนมากซึ่งจัดระเบียบเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกมีความยึดมั่นผูกพันทั้ง 3 ประเภท ความยึดมั่นผูกพันแต่ละประเภทจะต้องมีกระบวนการที่ลดทอนคุณค่าของความยึดมั่นผูกพันแบบอื่นและเพิ่มคุณค่าของความยึดมั่นผูกพันที่กลุ่ม หรือในอีกความหมายหนึ่งก็คือ กระบวนการที่ลดทอนบุคคลจากทางเลือกแบบอื่นและยึดเหนี่ยวเขาไว้กับกลุ่ม บุคคลจะต้องละทิ้งบางสิ่งในขณะที่ต้องรับบางสิ่งเพื่อที่จะผูกพันที่กลุ่ม การเป็นสมาชิกของกลุ่มจะต้องมีความสามารถ ซึ่งก็คือ บุคคลต้องลงทุนลงแรงของตัวเองในกลุ่มมากกว่าที่อื่น และไรท์พัยการและพลังงานของเขากับกลุ่ม ในทัศนะของ Becker, (1960 : 32-40) บุคคลจะมีความยึดมั่นผูกพันกับกลุ่มมากขึ้นจะต้องมีทั้งความพึงพอใจที่ไถ่มาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและโอกาสสำหรับเลือกทางเลือกอื่นลง โดยสรุป ความยึดมั่นผูกพันแบ่งเป็น 2 กระบวนการ คือ กระบวนการลดทอน (dissociative) ซึ่งแยกบุคคลออกจากความผูกพันอย่างอื่นและกระบวนการเข้าร่วม (associative) ซึ่งช่วยสนับสนุนบุคคลให้มีความยึดมั่นผูกพันที่กลุ่มมุ่งหมาย กลไกของความยึดมั่นผูกพันถูกจัดรูปให้อยู่ในลักษณะของกระบวนการเหล่านี้และมีจุดของการทดสอบโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ฉะนั้นความยึดมั่นผูกพันแต่ละประเภทมีกลไก 2 อย่างที่จะช่วยเพิ่มหรือลดความยึดมั่นผูกพัน ดังนี้

1. ความยึดมั่นผูกพันที่ความสำนึกและความสืบเนื่องของระบบ (Cognitive-continuance commitment) ประกอบด้วย

1.1 การง้อ (Sacrifice) หมายถึง การให้สมาชิกง้อการกระทำของเขาเพื่อที่จะรักษาการมีส่วนร่วมในกลุ่มเพิ่มขึ้น ฉะนั้น การเป็นสมาชิกจึงมีคุณค่าและมีความหมายมาก ทำให้บุคคลไม่คิดที่จะยกเลิกการเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยง่าย

การยกเว้น (Sacrifice) มีพื้นฐานจากทฤษฎี cognitive consistency ซึ่งกล่าวไว้ว่า "ยิ่งบุคคลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกระทำบางสิ่งบางอย่างมากขึ้น บุคคลจะพิจารณาว่า มันจะยังมีคุณค่ามากขึ้น เพื่อแสดงว่า เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายทางใจและคำขวัญรักษาความคงเส้นคงวาทายใน"

Festinger and Carlsmith (1959) ได้แสดงตัวอย่างในสถานการณ์ทดลอง เมื่อบุคคลทำงานที่มีผลตอบแทนเพียงเล็กน้อย บุคคลนั้นจะทัศนคติการกระทำบนพื้นฐานของความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นผูกพัน เขาจะมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในสิ่งที่เขากระทำ

1.2 การลงทุน¹ (Investment) เป็นกระบวนการที่บุคคลได้ลงทุนในกลุ่ม โดยมีความผูกพันกับผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น สมาชิกจะคงมีส่วนร่วมในกลุ่มต่อไปตราบเท่าที่เขายังคงตระหนักถึงผลตอบแทนอันนั้น โดยที่การออกจากกลุ่มจะมีค่าใช้จ่ายมาก การลงทุนรวมถึงสิ่งที่จับต้องได้ เช่น ทรัพย์สิน และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น เวลาและพลังงาน การลงทุนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (exchange theory) โดยทฤษฎีนี้กล่าวถึงการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีพฤติกรรมหนึ่ง ๆ เป็นเพราะเขาได้รับผลประโยชน์ คือ ได้ผลตอบแทนมากกว่าผลเสีย

Becker (1960 : 35-36) ได้ขยายถึงการลงทุนไว้ว่า ขณะที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความเชื่อมั่นผูกพันก็เพราะเขาได้สร้าง side-bet ท่อสิ่งนั้น ๆ เพราะฉะนั้น ถ้าเขาไม่มีความเชื่อมั่นผูกพันต่อสิ่งนั้น ก็จะทำให้เขาสูญเสียมากกว่าที่เขาจะมีความเชื่อมั่นผูกพันต่อสิ่งนั้น

ดังนั้น ถ้าต้องการให้บุคคลผูกพันต่อกลุ่ม กลุ่มต้องทำให้พวกเขาอุทิศ เวลาและพลังงานของเขาต่อระบบ เพื่อผูกพันเขาและหวังผลตอบแทนจากระบบจากความเชื่อมั่นผูกพันนี้

2. ความเชื่อมั่นผูกพันต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม (Cathetic-cohesion commitment) ประกอบด้วย

2.1 การถอยถอนตัวเองจากสังคมเดิม (Detachment or renunciation) คือ การละทิ้งความสัมพันธ์ใด ๆ ที่มีศักยภาพที่จะทำลายความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม ซึ่งก็คือ การที่บุคคลในกลุ่มตัดการติดต่อกับกลุ่มอ้างอิงเดิมของเขา เช่น ครอบครัว เพื่อนเก่า และกลุ่มสังคมเดิม โดยการกระทำเช่นนี้ทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกลุ่มสูง การเกิดการถอยถอนตัวเองจากสังคมเดิม กลุ่มจะถอยถอนความ

¹ คำว่า "การลงทุน" นี้เป็นการมองในแง่เศรษฐศาสตร์ ซึ่งอาจจะเป็นคำที่ไม่เหมาะสมในการใช้คำในศาสนา

สัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อที่จะให้เกิดความยึดเหนี่ยวภายในสูงสุด กลุ่มจะไม่ยอมให้ข้อยกเว้นของสมาชิกที่มีต่อกลุ่มเกิดความขัดแย้งกัน

Bittner (1963) กล่าวว่า ในพวก radical จะใช้กระบวนการถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม ทำหน้าที่คัดความผูกพันของสมาชิกที่มีต่อกกลุ่มอื่น ๆ โดยการจัดโครงสร้างของกลุ่มจะเป็นไปเพื่อให้นักถอดถอนความสัมพันธ์นอกกลุ่ม และทำให้นักมีความภักดีและความพึงพอใจของกลุ่ม

2.2 การรวมเป็นกลุ่ม (Communion) คือ กระบวนการที่สมาชิก กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม โดยการผสมกลมกลืนตัวเองกับกลุ่ม และละทิ้งการแบ่งแยกกันเพื่อที่จะแสดงตัวด้วยการเป็นสมาชิกของกลุ่มทั้งหมด มีลักษณะเกี่ยวกับคำว่า we-feeling หรือ we-sentiment

Blumer (1953 : 199) นิยามคำ Communion ว่า สมาชิกของขบวนการทางสังคมที่รวมบุคคลในลักษณะ we-consciousness

Turner และ Killian (1957 : 422) กล่าวว่า เป็นขบวนการทางสังคมที่ค่อนข้างเชื่อมโยงสมาชิกภายในกลุ่มด้วยความรู้สึกถึงความแข็งแกร่งภายในกลุ่ม (Strong-in group) และความกระตือรือร้นในมิตรภาพหรือความเป็นเพื่อนของกลุ่ม และพร้อมที่จะให้กลุ่มกำหนดเมื่อเผชิญกับอุปสรรค

3. ความยึดมั่นผูกพันต่อการควบคุมหรือความยึดมั่นผูกพันต่อบรรทัดฐาน (Evaluative-control commitment) ประกอบด้วย

3.1 การลดตัวตน (Mortification) เป็นกระบวนการที่เน้นให้สมาชิกตระหนักต่อกิเลสและความเห็นแก่ตัวของตนเอง เช่น ความหวั่น ความอวดใหญ่อวดโต ความเห็นแก่ตัว และความหยิ่งในตัวเอง กระบวนการนี้เน้นให้เกิดการคลายกิเลสและความเห็นแก่ตัว โดยการเน้นว่าถ้าปราศจากกลุ่มหรือความศรัทธาต่อผู้นำกลุ่มแล้ว สมาชิกจะไม่สามารถสร้างความรู้สึกที่อยากจะทำลายกิเลส

Kanter พูดถึง การลดตัวตน ว่า เน้นความเป็นมนุษย์ที่เล็ก ๆ (individual's smallness) ต่อความใหญ่โตของกลุ่ม พวกเขาจะท่องลนึสยอันเคยชินของเขา

เพราะฉะนั้น เขาจะไม่มีเกียรติภูมิในตน (self-esteem) เลย ถ้าเขาไม่ผูกพันตัวเขาเองต่อบรรทัดฐานของกลุ่ม การประเมินค่าความองการของเขาก็คือ ความจำเป็นทางศีลธรรม กระบวนการนี้จะแสดงให้เห็นเขาว่า เขาจะไม่มีคุณค่าเลยถ้าปราศจากแนวทางและความหมายที่กลุ่มเป็นผู้กำหนด เขาก็ต้องเปิดใจรับแนวทางที่กำหนดโดยกลุ่ม และเพื่อที่จะผูกพันกับกลุ่ม บุคคลจะไม่มีความเป็นตัวเอง ไม่มีเวลาของตัวเองและขึ้นอยู่กับความระแวงระวังของกลุ่ม

กระบวนการการละตัวตน ให้เกิดข้อคิดใหม่สำหรับการประเมินค่าตัวเอง เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพตัวเอง บุคคลสมรรถภาพเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ต้องการก็ต่อเมื่อกำเนินชีวิตหรือถือปฏิบัติตามแนวทางและรูปแบบที่กำหนดโดยกลุ่มนั้น

Mamm (1969 : 7) ให้ความหมายคำ mortification ว่าเป็นกระบวนการทำลายความเชื่อมั่นและการยึดถือในค่านิยมและพฤติกรรมแบบพหุทางทั้ง เติมที่มีความหมายและความสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ ให้หมดไป ซึ่งก็คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของตัวเอง (self-role transformation process) จากลักษณะเอกเทศส่วนบุคคลไปสู่ลักษณะของการมีวินัยร่วมในหมู่คณะ (Denisoff & Wohrman , 1979 : 181) การกระทำดังกล่าวนี้เสมือนเป็นการล้างสมองเพื่อสร้างชีวิตใหม่ตามครรลองขององค์การ (Rose et.al., 1978 : 208-215)

การดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ โดยทั่วไป ไม่มีการกระทำอยู่ในองค์การที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จ (total institutions) เช่นในการฝึกทหาร ในโรงพยาบาลโรครจิตและชุมชนศาสนาต่าง ๆ (Kanter , 1972 : 103, Goffman , 1961)

3.2 การละตัวตน (Transcendence or surrender) ในขณะที่กระบวนการการละตัวตน เน้นให้เกิดความศรัทธาและเคารพต่อกลุ่ม การละตัวตน คือ การที่จิตใจของบุคคลนั้นสละตัวเองหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับอุดมการณ์ของกลุ่ม หรือในอีกความหมายหนึ่งก็คือ อุดมการณ์ของกลุ่มนั้นเป็นผู้ให้ความหมายและทิศทางแก่ชีวิตของบุคคล หรือการยอมรับเอาอุดมการณ์ของกลุ่มเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพัน

Martin Buber (1958 : 7) กล่าวว่า การละตัวตน เป็นความจำเป็นของมนุษย์ที่จะตระหนักว่า บ้านของคนเป็นเพียงห้อง ๆ หนึ่งในบ้านหรือโครงสร้างที่ใหญ่กว่า (greater,

all embracing structure) เพื่อที่จะกระหน่ำถึงการมีบุคคลอื่น ๆ อาศัยอยู่ ในบ้านซึ่งเขาอาศัยและทำงานอยู่ เป็นการรับรองและยืนยันถึงความเป็นตัวตนของเขา (his individual existence)

Buber กล่าวว่า ชุมชนอุดมคติมีการกระตุ้นตัวเองก่อให้เกิด การละตัวตน โดยถือว่า การทำงานเป็นสิ่งที่ยังปรารถนาเพื่อความถูกต้องตามที่หันเหทางปรัชญาและศาสนา

ในกระบวนการ การละตัวตน ลักษณะนิสัยส่วนบุคคลจะถูกปฏิเสธด้วยการมีอยู่ของสังคม (social entity) ดังนั้น การปฏิบัติกรใหม่บรรลุถึงความต้องการหรืออุดมการณ์ของระบบกลายเป็นความจำเป็นทางศีลธรรมสำหรับการดำรงรักษาตนเอง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความยึดมั่นผูกพันในศาสนาของชาวพุทธในกลุ่มชาวพุทธต่าง ๆ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

Kanter (1972) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบของแนวความคิดเรื่องความยึดมั่นผูกพันในการศึกษาชุมชนยูโทเปีย (utopia) เธอต้องการศึกษาถึงปัจจัยซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ชุมชนบางชุมชนดำรงอยู่ต่อไปได้ ในขณะที่บางชุมชนโคลมสลายไป ซึ่งบางชุมชนก็ถูกทำลายโดยเพื่อนบ้านที่เห็นประจักษ์กัน และหลายชุมชนล่มสลายเพราะ เกิดการแตกแยกกันภายใน และเกิดความอิจฉาริษยาแก่กัน สำหรับ Kanter เธอสนใจศึกษาถึงปัจจัยภายในที่ปรากฏในชุมชนที่ดำรงอยู่ได้ เช่น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน การแบ่งใช้สิ่งของทุก ๆ สิ่งร่วมกัน ซึ่งต้องการระดมของความยึดมั่นผูกพันที่สูง ในการศึกษารังนี้ เธอได้แบ่งชุมชนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำรงอยู่ได้ (successful community) โดยนิยามว่า เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการดำรงอยู่ได้นานต่อเนื่องกันยาวถึง 25 ปีขึ้นไป และชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำรงอยู่ (unsuccessful community) คือ ชุมชนที่มีความสามารถในการดำรงอยู่ได้ไม่ถึง 25 ปี และเธอได้ศึกษาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำรงอยู่ 9 ชุมชน และชุมชนที่ล้มสลายไปก่อนแล้ว 21 ชุมชน (เป็นชุมชนยูโทเปียที่เกิดในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในสหรัฐอเมริกา) ผลงานวิจัยของเธอได้แสดงถึงกลไกจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎ ข้อบังคับ และการจัดระเบียบองค์กรของชุมชนที่ประสบความสำเร็จดังต่อไปนี้

1. การงกเว้น (Sacrifice) Kanter แสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่ประสบความสำเร็จมีตัวชี้ของ sacrifice มากกว่าชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ คือ การงกเว้น การเสกความตั้งใจทางปาก (oral abstinence ตัวอย่างเช่น นูห์ เหลา เนื้อสัตว์ เป็ดคน) การงกเว้นเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย (abstinence from personal adornment เช่น อัญมณี เครื่องสำอาง เสื้อผ้าราคาแพง) การงกเว้นความสัมพันธ์ทางเพศหรือการถือพรหมจรรย์ (sexual abstinence or celibacy) และการงกเว้นชีวิตที่หรูหราหรือสุขสบาย

2. การลงทุน (Investment) Kanter แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จ สมาชิกส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือใช้เวลาและพลังงานให้กับกลุ่มมาก สมาชิกมีการบริจาคทรัพย์สินให้กับส่วนกลางหรือไม่มีทรัพย์สินส่วนตัวเลย และไม่มีกรเรียกร้องที่จะขอทรัพย์สินคืน

3. การถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม (Renunciation) ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้น สมาชิกส่วนใหญ่จะลดความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมเดิม เช่น เพื่อน ครอบครัว และมีการสร้างเอกลักษณ์ในชุมชนขึ้นมา เช่น การนิยามคำที่ใช้เรียกโลกภายนอกชุมชน การใช้ภาษาที่แตกต่างจากภายนอกชุมชน และการมีสไตล์การแต่งตัวเฉพาะ สมาชิกจะลดความสัมพันธ์เฉพาะบุคคลลง

4. การรวมเป็นกลุ่ม (Communion) ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้น สมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานทางค่านิยม (คือ มีศีลธรรม) คล้าย ๆ กันมาก่อน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับสมาชิกในชุมชน เช่น การรับประทานอาหารพร้อมกัน การประชุม การช่วยเหลืองานร่วมกัน

5. การลดทอนตน (Mortification) ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้น สมาชิกมีการพูดคุยและวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องกิเลสของตัวเองซึ่งกันและกัน (confession and mutual criticism) มีการเคารพซึ่งกันและกันโดยคุณธรรม ซึ่งทำให้เกิดการซัดเสลาและติติงซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้ ยังมี การลงโทษสมาชิกผู้กระทำผิดโดยการประกาศความผิดต่อสาธารณชน ยกเลิกสิทธิพิเศษสำหรับสมาชิกช่วงเวลาหนึ่ง ขับออกจากกลุ่มชุมชนและไม่ให้รวมกิจกรรมของชุมชน

6. การละทอนตน (Transcendence) ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้น สมาชิกจะศรัทธาและเคารพในกฎระเบียบ บรรทัดฐานและอุดมการณ์ของชุมชน โดยที่สมาชิกยึดถือหลักการของ

ชุมชน ในการเข้าใจธรรมชาติและสํารักของมนุษย์ และเป็นระบบปรัชญาที่สามารถอธิบายโลกได้

Nelson and Walgrove (1981 อ้างใน Nelson G.K. , 1984 : 316)

ได้นำตัวแบบ (model) ของ Kanter มาปรับปรุงและใช้ในการศึกษาขบวนการทางศาสนา โดยเชื่อมโยงตัวแบบของ Kanter (1972) กับตัวแบบเอกลักษณ์ (identity model) ของ Mol (1976) โดยศึกษาเทคนิคการรับสมัครใหม่ (recruitment) และความยึดมั่นผูกพัน ที่ใช้โดยขบวนการศาสนา 3 กลุ่ม คือ Jehovah's Witness, Christadelphians และ Pentecostals ในประเทศอังกฤษ โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นความสำคัญของโครงสร้างภายใน (internal structure) และปัจจัยค่านิยมการ (ideological factors) ในการพัฒนา ขบวนการศาสนา